

Kinnitatud 25.10.2022 seirekomisjoni koosolekul

ÜLDISED VALIKUKRITEERIUMID, MIDA KOHALDATAKSE KÕIKIDELE SISETURVALISUSPOLIITIKA FONDIDE¹ 2021–2027 RAKENDUSKAVADE POLIITIKAEESMÄRKIDELE NING NENDE RAAMES TOETATAVATELE TEGEVUSTELE/PROJEKTIDELE

1. Õiguslik raamistik ja kohaldamise suunised

Korraldusasutus koostab tegevuste valikuks² üldised valikukriteeriumid. Üldised valikukriteeriumid kiidab heaks seirekomisjon.

Korraldusasutusel on kohustus punktis 3 sätestatud üldiseid valikukriteeriume kohaldada selleks, et:

- 1.1.tagada, et projekt aitab kaasa poliitikaeesmärkide täitmisele ja tulemuste saavutamisele ning on kooskõlas rakenduskava eeltingimuste täitmiseks kehtestatud strateegiatega;
- 1.2.tagada, et valitud tegevused esindavad toetuse summa, ellu viidud tegevuste ja eesmärkide saavutamise vahelist parimat suhet;
- 1.3.kontrollida, et toetuse taotlejal/saajal on haldus-, finants- ja toimimissuutlikkus, mis on vajalik projekti elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks;
- 1.4.tagada, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/92/EL kohaldamisalasse kuuluvate valitud tegevuste suhtes kohaldatakse keskkonnamõju hindamist või sõelumismenetlust ning et on piisavalt arvesse võetud alternatiivsete lahenduste hindamist, võttes aluseks nõuded, mis on sätestatud kõnealuses direktiivis (lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest);
- 1.5.tagada, et juhul, kui tegevustega on alustatud enne taotluse esitamist, on järgitud kohalduvat õigust;
- 1.6.tagada, et valitud tegevused on asjaomase fondi kohaldamisalal ja omistatud vähemalt ühele sekkumise liigile;
- 1.7.tagada, et tegevused ei hõlma selliseid toiminguid, mis olid osa tegevusest, mille suhtes kohaldatai ümberpaigutamist vastavalt artiklile 66 (üleviimine);
- 1.8.tagada, et valitud tegevusi otseselt ei mõjuta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 258 kohane komisjoni põhjendatud arvamus rikkumise kohta, mis seab ohtu kulude seaduslikkuse ja korrektsuse või tegevuste tulemuslikkuse;
- 1.9.tagada selliste taristuinvesteeringute kliimakindlus³, mille eeldatav kestvus on vähemalt viis aastat⁴;

¹ Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond, Sisejulgeolekufond, piirihalduse ja viisapoliitika rahastu

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

³ „Kliimakindluse tagamine“ – protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga.

⁴ EL siseturvalisuspoliitika fondide rakendamisel ei kohaldu Euroopa Komisjoni teatis C 373/2021 - taristu kliimakindluse tagamise tehniliste suunised aastateks 2021–2027 (europa.eu) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2021:373:FULL&from=EN>

Kinnitatud 25.10.2022 seirekomisjoni koosolekul

- 1.10. tagada, et tegevuste valik on mittediskrimineeriv ja läbipaistev ning valitud tegevused arvestavad määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid, millega:
- 1.10.1. võetakse arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat;
 - 1.10.2. võetakse arvesse ja edendatakse soolist võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning sooküsimuste lõimimist;
 - 1.10.3. tagatakse diskrimineerimise vältimine ja ligipääsetavus;
 - 1.10.4. tagatakse vastavus ELi keskkonnaalastele õigusaktidele;
 - 1.10.5. rakendatakse põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“⁵ lähtudes Euroopa Komisjoni juhised.

2. Valikukriteeriumide seosed rakenduskavaga

Rakenduskava poliitikaeesmärk jaguneb erieesmärkideks, millele on kehtestatud tulemus- ja väljundnäitajad. Rakenduskava kinnitatakse Euroopa Komisjoni otsusega.

Rakenduskava poliitikaeesmärki viiakse ellu fondi rahastamiskavaga kehtestatud tegevuste/projektide kaudu. Tegevuste/projektide valikul rakendatakse punktis 1 loetletud kriteeriume.

Rahastamiskava kehtestab valdkonna eest vastutav minister.

3. Üldised projektivaliku kriteeriumid

Tegevuste/projektide valikul tuleb esmalt tagada punktis 1 toodud nõuete täitmine vastavuskriteeriumina.

Tulenevalt punktis 1 toodud määruse (EL) nr 2021/1060 nõuetest, on alljärgnevalt esitatud üldised projektivaliku kriteeriumid, mida on kohustus kasutada kõikide projektide valikul.

Ilma avalikku taotlemist korraldamata tuleb rahastamiseks valitud objektide vastavust üldistele valikukriteeriumidele hinnata ning kooskõla toetuse andmise tingimuste käskkirja seletuskirjas põhjendada.

Toetuse andmise tingimuste (TAT) õigusaktis võib seirekomisjonis kinnitatud valikukriteeriume ja -metoodikat täpsustada ja täiendada, sh näha ette täiendavaid kriteeriume, mis tagavad kõige paremini rakenduskava tulemustesse panustava projekti valimise.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/852, 18. juuni 2020, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32020R0852>

3.1. Projekti mõju erieesmärgi saavutamisele

Selle kriteeriumi raames hinnatakse:

- 3.1.1. projekti panust erieesmärki, sh projekti tulemuste eeldatavat ulatust ning vajadusel tulemuste kestlikkust pärast projekti lõppu;
- 3.1.2. projekti panust erieesmärgiga seotud väljund- ja tulemusnäitaja(te) saavutamisse.

3.2. Projekti põhjendatus

Selle kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

- 3.2.1. projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;
- 3.2.2. projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada planeeritud väljundid ja tulemused. Väljundite ja tulemuste sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad;
- 3.2.3. tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid.

3.3. Projekti kuluefektiivsus

Selle kriteeriumi puhul hinnatakse, kas:

- 3.3.1. ettenähtud tegevused/lahendused on piisavalt kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks;
- 3.3.2. planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud ning on olemas taotleja võimekus täiendavate püsikulude rahastamiseks.

3.4. Toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia

Antud kriteerium võib olla nii vastavuskriteerium kui ka valikukriteerium, mille rakendamisel kontrollitakse, kas toetuse taotlejal/saajal (ja partneritel kokku) on kvalifikatsioon, kogemus, jätkusuutlikkus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti elluviimiseks kavandatud viisil.

Toetuse andmise tingimuste (edaspidi TAT) käskkirja elluviija valik peab olema kooskõlas perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadusega, riigihangete seadusega ja halduskoostöö seadusega ning riigiabi reeglitega. Kõigile neile vastavust tuleb TAT seletuskirjas selgitada.

3.5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Antud kriteeriumi kasutamine on asjakohane juhul, kui toetuse andmise tingimuste koostamisel teostatud analüüsis on tuvastanud rahastatavate tegevuste, „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtide ning määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vahel olulise kaaluga seos ning vajadus ja võimalus negatiivseid mõjusid vähendada või positiivseid mõjusid võimendada luues seeläbi vahetute tulemuste kõrval täiendavat lisandväärtust.

Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete (sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus, keskkond ja kliima) eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi vastavasse strateegia „Eesti 2035“ näitajasse.